

POSSIBLE ANSWERS FOR:

**TSHIVENDA LUAMBO LWA VHUVHILI
GIREIDI YA FHASI
(Bammbiri la Vhuvhili)**

**MBUDZISO 1
NGANEA**

MITSHETO YA WA – A.W. MAGAU

1.1

- 1.1.1 Ndi vho-Maanda Malabi
- 1.1.2 Ndi vho-Matambule
- 1.1.3 Ndi Ntsundeni
- 1.1.4 Ndi vho-Piet Tshawe Nguluvhe
- 1.1.5 Ungani
- 1.1.6 Latani
- 1.1.7 Ndi vho-Mugwabane
- 1.1.8 Ndi vho-Nnzeni
- 1.1.9 Ndi Madzanga
- 1.1.10 Ndi Venda na Makhuwani

(20)

1.2 Ndi ngoho dzina li a tevhedza zwiito na matshilele a muthu.

- Ri vhona vho-Matambule vha tshi khou tambula nga nthani ha u pomokwa samba la u via.
- Samba heli lo da nge vha fara Ntsundeni o tswa vhengeleni la vho-Malabi.
- Vho-Malabi vho mbo di pandela vho-Matambule mushumoni.
- Vhana vha vho vho vha vha tshi kolelwa nga vhanwe musu vha khou tamba hu tshi pfi ndi vhana vha liviavhathu.
- Vhathu vho vha vha tshi ri u vha vhona vha shavha.
- Vho-Matambule vho mbo di ya tshikhuwani u yo toda mushumo.
- Na hengei zwa bala nge vha todou rwiwa tshititshini tsha Tshiawelo nga vhangwe vhatukana vhe vha ri khavho vha khou da u viya na ngeno naa?
- Ndi zwavhukuma vho-Matambule vho tambula na dzina li lavho.

(20)
[40]

**MBUDZISO 2
LITAMBWA**

ZWO ITWA – A.M. MAHAMBA

- 2.1 Vho-Gumani ndi malume a vho-Ravhudzulo
- 2.2 Ndi vho-Mugada

- 2.3 Ndi nwana wav ho-Gumani
 2.4 Ndi Malukuta
 2.5 Ndi vho-Matidze (20)
 2.6 Ee, mbado yo shuma ngauri vho-Gumani vho ri u wana Nnditsheni o lovha, vha mbo di doba mbado vha livha mudini wa vho-Matidze vha swika vha vha remekanya, vha remekanya na vho-Ravhudzulo na vho-Rathiyaya kha shada.
 2.7 Sa mubvumbedzwa mulutanyi.
 2.8 Nge u lunwa nga nowa.
 2.9 Ndi ya likhaulambilu.
 2.10 Munwali u tama ri tshi guda uri ri songo fhulufhela dzinanga ngauri dzi a lutanya. Ri khou wana vhathu vha re mashaka vha tshi khou lwa nga nthani ha u fhulufhela dzinanga. Vho-Gumani vho tou ima murandoni wa uri vho-Matidze vha khou vha vhulahela nwana. Vho-Matidze vho thomolela Nnditsheni a dovha hafhu a wa kha donngi skofana. A tshi swika hayani ha mbo di tou vha vhulwadze.
- Vho-Gumani vha mu isa kha nanga Malukuta we a mbo di ri nwana o thomolelwa nga thamu nowa. (20)
 – Vhusiku honoho Nnditsheni a mbo di lunwa nga nowa ngadeni.
 – Vho-Malukuta vha mbo di ri nowa iyo yo rumelwa nga vho-Matidze.
 – U lovha ha Nnditsheni nga madekwana a duvha lenelo ha tou nanisa zwithu.
 – Vho-Gumani vho mbo di doba mbado vha ya vha remekanya vho-Matidze, vho-Ravhudzulo na vho-Rathiyaya.

[40]

MBUDZISO 3 NGANEAPFUFHI

MMBWA YA LA INWE A I NONI – T.N. MAUMELA.

- 3.1
- Mapholisa vho ri u swika vha vhudzisa Nyaambadzani uri nwana u ngafhi.
 - Ene a hana u amba mapholisa vha mbo di toda vhutala ha nwana nga mmbwa.
 - Mmbwa dza mbo di tevhela vhutala u swika dindini la bunga.
 - Mapholisa vho mbo di shumisa gandakanda u gwelula tshitumbu tsha nwana.
 - Nyaambadzani a tshi vhudziswa uri ndi nga ni o ita ngauralo ene a fhindula a ri o lata nwana ngauri o vha a tshi khou toda u malwa nga Mukhuvhukhuvhu.
 - Mapholisa vho mbo di panga Nyaambadzani na mme awe venini vha tuwa navho.
- (20)
- 3.2
- 3.2.1 Poswoni
- 3.2.2 Lunwalo lwo vha lu tshi bva ha maxennde.
- 3.2.3 Lu lwa uri vha fanela u badela tshikolodo tshavho holosele ya Pfumisani
- 3.2.4 A vho ngo kona, vhengele lo bo di valiwa.
- 3.2.5 Ndi vho-Dembe.
- 3.2.6 Hai, a vho ngo tenda, vho fhedza vho dzhiulula vhengele murahu.
- 3.2.7 Vho-Mutengwe vho di dovha vha kundwa u shumisa vhengele la fhedza lo rengiswa.

(20)
[40]

3.2.8 Ndi Maguada.

3.2.9 Ndi zwauri nwana wavho o ri u do vha vhulaha arali vha sa dzhiulula vhengele.

3.2.10 Vho-Muthengwe vho shavhela Tzaneen.

MBUDZISO 4 VHURENDI

4.1

4.1.1 Murendi u amba vhathu.

4.1.2 Ndi khali khulwane ya u bika nama.

4.1.3 Ndi Yesu

4.1.4 Murendi u toda vharangaphanda vha re na ito na tshanda tsha vhulondo.

4.1.5 Vha ditukufhadze sa lulivhe.

4.1.6 Mulisa thogomelaho vhalanda vhawe.

4.1.7 abca

4.1.8 Ndi u sa vhavhalela / u vha na mbilummbi.

4.1.9 Ndi u ditukufhadza na u vha na mbilu dza tshilidzi. (20)

4.2 PFUNZO: Tshirendo itshi tshi nga vhudi ha pfunzo kha muthu. Murendi u fanyisa pfunzo na madombi a mudifho; tshilingana luvhisini na u vha khodelo.

- Pfunzo i disa zwivhuya zwinzhi kha muthu.
- Murendi u fanyisa pfunzo na muro wa muvhude.
- Dakalo na ludzula zwi diswa nga yone pfunzo.
- Pfunzo ndi tshithu tsha vhuthogwa vhutshiloni hashu. (20)

[40]

MBUDZISO 5 SIALALA

DZA MAKHULUKUKU – M.J. MAFELA

5.1 Nga tshaka nna.

- Ngano dza vhathu
- Munna na musadzi nga nwaha wa ndala.
- Vhabvumbedzwa ndi vhathu, munna, musadzi
- Hun a pfunzo; muthu a songo vha na tseda
- Hun e thero: muthu naho a tou dzumbama hani, u do vhuya a wanala.
- Ngano dza Phuka
- Phunguwe na Nngu
- Vhabvumbedzwa ndi phukha
- Tshivhumbeo tshi fanana ngano dza vhathu
- Vhabvumbedzwa vha hone vha na zwiito zwi no nga zwa vhathu.
- Lungano lwa tsiko
- Luaviavi na dongololo

- Ndi lwa tsiko ngauri lu ri vhudza uri lufu lwo da hani kha vhathu.
- Mafhungo a hone ndi a khumbulelwa, ha tendisei zwavhudi.
 - Ngano dza sialala
- U da ha nwali Raluvhimba Venda.
- Hu ambiwa nga mafhungo a kale
- Vhaanewa ndi vhathu na vhadzimu
- Vhana vha gudiswa vhurereli ha Vhavenda ha kale.

5.2 Ndi ngauri ndi mutambo wa vhana nahone u itwa nga madekwana musi hut shi khou dzedzwa.

5.3 Yo vha i tshi lavheleswa nga khosi kana tshifhe.

– Vhathu vhovha vha tshi wa nga zwifhatuwo musi i tshi lila.

– Yo vha i tshi lidzwa nga tshifhe muhulu wa vharendi

5.4 Nyimbo dza sialala dza vhana
 Nyimbo dza sialala dza vhusha
 Nyimbo dza sialala dza mulani

5.5 Maidioma na mirero a shumisa luambo lwo dzumbamaho.

Maidioma na mirero ha tou vha na tshifhinga tsha u ambiwa.

Maidioma na mirero a ambiwa nga vhothe vhatuku na vhahulwane.

(20)

5.6

5.6.1 U konyela matanda ndevheni.

5.6.2 U humbela u thusiwa

5.6.3 U bva dzimamudi.

5.6.4 U edela na khuhu.

5.6.5 U nwala mutodo.

(20)

[40]

GUMOFULU:

80

END